

Bosanske vojne veterane ujedinili zajednički problemi

Author: Selma Boračić

Nekadašnji neprijatelji pronašli su zajednički jezik protestirajući zbog izostalih vojnih penzija i nezaposlenosti.

Piše: Selma Boračić iz Sarajeva (TU br. 686, 30. mart 2011.)

Kada je 1992. godine izbio rat u Bosni i Hercegovini (BiH), Nermin Karačić, Bošnjak iz Sarajeva, imao je svega 19 godina. Nije znao ništa o ratovanju, a nije mogao sa sigurnošću reći ni protiv koga se bori Armija BiH. Pa ipak, bio je regrutiran.

Iste te godine, Karačić je bio ranjen dva puta: najprije u maju, a onda i u decembru. Najbolji prijatelj mu je ubijen, što je u njemu izazvalo gnjev i nezadovoljstvo. Kada se tri godine nakon toga rat završio, Karačić se morao nositi sa fizičkim i psihičkim posljedicama onog kroz šta je prošao.

Tek nakon nekoliko godina, on se počeo oporavljati od trauma koje je doživio za vrijeme rata.

„Počeo sam se suočavati sa svojim ratnim traumama zbog svoje djece, i vremenom sam počeo praštati svojim bivšim neprijateljima“, kaže ovaj otac četvero djece. „Nisam htio da mi djeca odrastu mrzeći bilo koga.“

2002. godine Karačić se pridružio nevladinoj organizaciji Centar za nenasilnu akciju (CNA), koja djeluje na području cijele bivše Jugoslavije. CNA organizira seminare i radionice za obuku ratnih veterana, te promovira nenasilje i izgradnju mira.

Karačić je jedan od onih bivših vojnika koji, iako dojučerašnji neprijatelji, danas zajedno rade na rješavanju problema koji ih muče, kao što su uskraćene penzije i nezaposlenost.

Početak devedesetih u BiH su se jedna protiv druge borile tri vojske - Vojska Republike Srpske (VRS), Armija BiH (ABiH) i Hrvatsko vijeće obrane (HVO). U periodu od 1991. do 1995. godine, u bivšoj Jugoslaviji je u sklopu različitih oružanih formacija bilo preko 500,000 ljudi.

Nakon što je 1995. godine rat u Bosni i Hercegovini zaustavljen Dejtonskim mirovnim sporazumom, dotadašnje vojne formacije su rasformirane i uspotavljena je zajednička vojska.

Tim zajedničkim oružanim snagama mnogi ratni veterani pridružili su se kao profesionalni vojnici. Oni koji to nisu učinili suočili su se sa problemima pri zapošljavanju, uglavnom zbog postojećih predrasuda prema bivšim vojnicima kao eksponentima nacionalističkih ideologija koji su za vrijeme rata bili spremni da daju život za svoja uvjerenja.

Na zajedničkom protestu koji je u Sarajevu održan početkom februara, bivši neprijatelji okupili su se kako bi zahtijevali penzije na koje, kako tvrde, svi oni imaju pravo.

Protest je bio odgovor na amandmane zakona o službi u državnim oružanim snagama, usvojene u septembru prošle godine, kojima je propisano da vojsku ne može služiti niko stariji od 35 godina.

Odmah po usvajanju tih amandmana, otpušteno je 1,400 vojnika, kojima je rečeno da nema dovoljno sredstava u državnom budžetu za njihove penzije, što znači da su ostali ne samo bez posla, već i bez prava na nadoknadu.

„Mi smo se ujedinili zahvaljujući našim političarima“, kaže Slavenko Dodik, bivši pripadnik HVO-a koji je došao u Sarajevo kako bi učestvovao u protestu. „Svi smo mi u istoj situaciji – i Srbi, i Hrvati, i Bošnjaci.“

Sead Trako, veteran Armije BiH, bio je u sastavu oružanih snaga post-dejtonske Bosne i Hercegovine sve dok nije otpušten prošle godine.

„Ovaj problem sa penzijama i otkazima ujedinio je muškarce i žene iz sve tri vojske koje su se borile jedna protiv druge u posljednjm ratu“, kaže on. „Oni zajednički zahtijevaju svoja prava. Ovo je prvi put da se nešto takvo dešava u BiH, što znači da ljude najviše mogu ujediniti siromaštvo i nevolje.“

Bivši pripadnik VRS-a, Darko Topić iz Prijedora, našao se tokom protesta u Sarajevu rame uz rame sa Trakom i Dodikom.

On je čitav rat proveo u sastavu VRS-a, a zatim pet godina u oružanim snagama BiH, da bi prošle godine bio otpušten.

„I ja imam pravo na penziju, baš kao i moje kolege“, kazao je Topić. „Mi smo trenutno u veoma teškom položaju, jer nemamo od čega da živimo. Imamo porodice, djecu, kredite, naša djeca se moraju školovati i ići kod ljekara.“

Topić kaže da je u više navrata pokušavao da nađe neki drugi posao, ali bez uspjeha.

„Za vrijeme rata vojnici iz sve tri vojske bili su izmanipulirani, a nama se manipulira i sada“, kaže on. „Ponosan sam na činjenicu da sam u ratu bio pripadnik VRS. Također poštujem bivše vojnike iz druge dvije vojske, jer smo svi iskusili užase rata, pa ipak znamo da nemamo drugog izbora nego da živimo zajedno.“

Iako su državni zvaničnici obećali da će učiniti sve što je u njihovoj moći da osiguraju novac za vojne penzije, još uvijek ništa nije učinjeno po tom pitanju.

„Ljudi često zaboravljaju to da su – iako je na svim stranama bilo i dobrovoljaca – mnogi vojnici bili regrutirani mimo svoje volje i nisu imali izbora nego da se pridruže jednoj od vojski“, rekao je Karačić, koji se sa bivšim vojnicima VRS-a prvi put susreo prije devet godina, na jednom sastanku koji je CNA organizirao u Rudom.

„Bilo me je strah tih ljudi“, kaže on. Ali, ta početna sumnjičavost je u međuvremenu nestala, i mnogi od njegovih nekadašnjih neprijatelja su mu danas prijatelji.

„Mi gradimo međusobno povjerenje“, nastavlja Karačić. „Ja obilazim udruženja vojnika na sve tri strane i do sada nije bilo neugodnih situacija.“

Karačić dodaje i da sada često ide u Republiku Srpsku, te da ga srdačnost ratnih veterana VRS-a ponekad prijatno iznenadi.

„Nekoliko puta se desilo da su mi bivši pripadnici VRS-a, nakon što su čuli da sam bio vojnik Armije BiH i član specijalne policije u Sarajevu, stisnuli ruku i rekli: „Evo konačno jednog koji ne tvrdi da je za vrijeme rata bio samo kuhar u vojsci!“, kaže on.

Ali, u Bosni i Hercegovini ima i mnogo onih koji ne žele da grade mostove prema bivšim neprijateljima.

„Kada osudite zločine koje su počinili pripadnici vašeg naroda, i kada prevaziđete mržnju prema pripadnicima ostalih naroda, tada vas se odriču političari i nacionalisti iz vaših redova“, kaže Adnan Hasanbegović, aktivista CNA iz Sarajeva. „Ali ako ne osudimo te zločine, ostavićemo teško breme na leđima svoje dece.“

Upravo zbog toga što su bili svjedoci ratnih užasa, objašnjava on, veterani mogu odigrati značajnu ulogu u procesima koji vode ka pomirenju.

„Solidarnost i empatija su preduslovi za pomirenje među običnim ljudima“, kaže Hasanbegović. „Samo oni koji suosjećaju sa patnjama drugih mogu zaista početi praštati. A upravo to čine bivši vojnici na sve tri strane.“

Karačić kaže da razumije zbog čega je ljudima ponekad teško da prihvate značaj pomirenja.

„U početku nisam mogao da shvatim taj koncept“, kaže on. „Kako da se pomirim sa svojim bivšim neprijateljima, onima koji su pucali na mene i ubijali moje prijatelje? To je bila moja inicijalna reakcija. Ali sada na pomirenje gledam iz drugog ugla. Znam da ne moram voljeti svoje bivše neprijatelje i biti blizak s njima, ali možemo svi živjeti zajedno u miru i ne biti prijatna jedni drugima“, dodaje on.

„Ne moram ih se bojati, niti se oni moraju bojati mene. Ova zemlja pripada svima nama i jako je važno da se možemo slobodno kretati i raditi, bez ikakvog straha od svojih susjeda.“

Ovaj tekst je dio projekta Priče iz tranzicije, koji podržava Holandska vlada.

Location: Balkans

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/bosanske-vojne-veterane-ujedinili-zajedni%C4%8Dki-problemi>